

מסורת הש"ס

6) ערכין כג. 7) [לקמן נג. כ"ח ק"י: 8] [שם: 9]. 10) [שם: 11]. 11) [שם: 12]. 12) [שם: 13]. 13) [שם: 14].

תורה אור השלם

1. וכי יגז שור את איש או את אשה ונתק קולו יקבל השור ולא יאכל את בשרו ובעל השור נקי: שבת כא כח

גליון הש"ס

תוס' ד"ח א"ר ב' ודע' דהתם לא קנסא. וכי מטי' לקמן דף מה ע"כ ד"ה ל:.

מוסף רש"י

שור האצטרדין. מנחם והרג אדם ונחוק הוא להם [ע"פ ר"י]. א"ר נדקקו לנכסי יתומין. למוכרין. אלא א"כ רבית אוכלת בהן. ה"ל מחרימין לשגור כובעין משום כרית. וע"כ נכ"ב. משום מונע. דל זמן שיהיה גובה תפוסה מותא משלם וחי ספקא דדיהו [ע"פ].

שור שנגח ד' וה' פרק רביעי בבא קמא

למ.

עין משפט
גר מצוה

כ א מ"י פ"ו מהלכות
כ"ח הלכה ג קמג עש"ן
סו טו"ש"פ ח"מ ס"י טו
ספ"ק ה':
כא ב מ"י ש"ס הלכה ג:
כב ג מ"י ש"ס הלכה ו':
כג ד מ"י ש"ס הלכה ה'
וע"פ השגות ונתיב
וכ"פ הלכה ח':
כד ה מ"י ש"ס הלכה ד':
כה ו ד מ"י ס"י"ב מה"ל
מלוה ולוה הלכה ג
סנה עש"ן ד' טו"ש"פ ח"מ
וכ"פ ספ"ק א':

שלא יהא חוטא נשכר. והא דמשמע בפ"ק דכתובות (דף י"א. וס) דלית ליה לרצח האי טעמא גבי גזירת שנתגירה פחותה מנת ג' שנים דמשמע ליה לרצח שאם יכולה למחות כשהגדילה לא היה לה קנס לא דמי דהתם הוא דמן הדין אין לה קנס כלל ומשום שלא יהא חוטא נשכר לא אמר דניתן לה הואיל ומן הדין אין לה אכל הכא דמן הדין יש לה אלא משום דכע"ז למקמי סנהא הוא דמשום שלא יהא חוטא נשכר מוקמינן לה אדינא ובפרק אלו נעזוב (כתובות דף לו:) אית ליה שלא יהא חוטא נשכר כנת דמ"ל שניה משום דמוקמינן לה אקדושתא: אין מעמידין אפוטרופוס דתם לגבות כפופו. תימא מאי טעם דאין מעמידין דאין לומר משום דאין צ"ד מוקיין אלא לנכסין שיש להן אחריות כדאיפ"א בפ"ק (דף ט:.) גבי שוה כסף ואוקמינן בתימא דלא דמי כלל דהתם מיירי בהיקו כתיי האב ומשום דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבי"ח ואין לומר נמי דהיינו טעם משום דפלגא נוקא קנסא ותימא לאו בני קנסא ניהו דלמ"ד פלגא נוקא ממונא מאי איכא למימר ועוד אפילו כממעד למ"ד דתמות במקומה עומדת אינו גובה ח"נ של ד' תמות * ואע"ג דהתם לאו קנסא אלא דינא וגם אין לומר משום דאיהו גופיה כי מוק פטור דפגיעתו רעה ממוט לא כ"ש וכמועד עבדי רבנן תקנה מפני חיקון העולם דכשהלכו בעליו למדינת הים ייבנין ליה דין חרש ואע"ג דלא שייך האי טעמא וגם אין לומר משום דמתחלס מגופו חשו חכמים שלא יפקיד שורי שהוא דבר מקיים אבל כממעד דמתחלס מכל דבר לא חשו דהא לר' ישמעאל צ"ח הוא ויכול לפלוקיה צווח וי"ל דהטעם הוא כיון דחס רחמנא על חסם שלא ישלם י"ש הלך לגבי יתמי חשו עליהו וכן מי שהלכו בעליו למדינת הים כיון שאין להם בעלים גמורים אלא ע"י מקנת צ"ד כעמדת אפוטרופוס אקילו ביה רבנן וכן המועד נמי כד תמות אין מעמידין

משום דכיו ליה ממון שאין לו חובעים. אי אמרת ליהו דעניים מאן אחי תבע ליה לדעיה אי תבע ליה עני א"ל עניי אמר יהיננא ליה: ב"רנ"י שור של חרש שנגח לשור של פקח פטור. גמ' מפרש דאין מעמידין אפוטרופוס לתם מעמידין אפוטרופוס לשור היחומים להיות במקום הבעלים לקיים והועד צעטלו' ונונים הנוק מנכסי הקרקע של יחומים אבל מס דגבייתו מגופו הוא והוא מטלטלין אין מעמידין אפוטרופוס לך כדלמרינן בפ"ק (דף ט:.) שוה כסף מלמא שאין צ"ד נוקקין אלא לנכסין שיש להם אחריות ואוקימנא בתימא. ואיכא דאמר טעמא משום דפלגא נוקא קנסא ותימא לאו בני קנסא ניהו וקשיא לי א"כ מאי לגבות מגופו דנקט ועוד לקמן כשמעטין [ע"פ] אמרינן כממעד למ"ד ד' תמות במקומה עומדת אינה נגבית מן היחומים מהאי טעמא ואי טעמא משום קנסא הוא כממעד מי הוי קנסא הא לאו כחוקת שימור קיימי: ומעידין בהן בפני אפוטרופוס. וקס"ד השתא דהאי מעידין בהם דקאמר למגבי ח"נ תמות וקשיא רישא לסיפא ולאחר שלשה עדיים נעשה מועד ומשלים י"ש מעלייה: שור לפטורו. דקסבר רשות משנה. מועד שלא מרשות זה וכנס ליד בעלים אחרים הרשות משנה את דין העדאמו: שור פלגטרין. שמוחה לנגיחות ומלמדין אותו לך: גמ' אין מעמידין אפוטרופוס לשור מס של חס"ל להיות אפוטרופוס במקום בעלים לקיים והועד צעטלו' ונגבה ח"י נוקו מגופו: כפי קאמר. שור של חרש שוטה וקטן שנגחו והוחוקו נגחתינן מעמידין להם אפוטרופוס ולא לגבות ח"נ אלא לשייה מועד דכי הדר נגח משלם מעלייה: אין נוקקין. צ"ד לנכסי יתומין לגבות מהן כלום ואפילו שטר שכנת אביהם דמפרש טעמא כמס' ערכין [כג]. דיתמי לאו בני מעבד מזה ניהו אלא נטר עד דגדלו ומפקי ליה וגבי והתם מוחבינן ליה כמה מיוצב' ושניהו כשטר שיש צו רבית: אלא אם כן רבים אוכלים ברבית דחיישינן להפסד שלהן ומוכרינן בית דין מנכסיהן ופורעין אותו חוב: משום מונוי. שכל זמן שלא יתנו לה כחובה ניונת משלסה: דינא הוא. ולא קאמר דנוקקין לנכסי יתומים:

שלא יהא חוטא נשכר ונתביה לעניים אמר רב מרי משום דהוי ממון שאין לו תובעים: ב"רנ"י שור של פקח שנגח שור של חרש שוטה וקטן חייב ושל חרש שוטה וקטן שנגח שור של פקח פטור ישור של חרש שוטה וקטן שנגח בית דין מעמידין להן אפוטרופוס ומעידין להן בפני אפוטרופוס נתפקה החרש נשתפה השוטה והגדיל הקטן חור לתמותו דרבי ר"מ רבי יוסי אומר יהרי הוא בחוקתו ישור האצטרדין אינו חייב מיתה שנאמר וכי יגז ולא שיגחיהו: גמ' הא גופא קשיא אמרת שור של חרש שוטה וקטן שנגח שור של פקח פטור מגופו אין מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו אימא סיפא שור של חרש שוטה וקטן שנגח ב"ד מעמידין להם אפוטרופוס ומעידין להם בפני אפוטרופוס אלמא מעמידין להם אפוטרופוס לתם לגבות מגופו אמר רבא הכי קתני ואם הוחוקו נגחתינן מעמידין להם אפוטרופוס ומעידין להן בפני אפוטרופוס ומשוינן להו מועד דכי הדר נגח לשלם מעלייה מעליית מאן רבי יוחנן אמר מעליית יתומין רבי יוסי בר חנינא אמר המעליית אפוטרופוס ומי א"ר יוחנן הכי והאמר רב יהודה אמר רב אסי יאין נוקקין לנכסי יתומין אלא א"כ רבית אוכלת בהן ורבי יוחנן אמר או לשטר שיש בו רבית יאו לכתובת אשה משום מונוי איפוך רבי יוחנן אמר מעליית אפוטרופוסין רבי יוסי בר חנינא אמר מעליית יתומין אמר רבא משום דקשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן משותית ליה לרבי יוסי בר חנינא טועה והא רבי יוסי בר חנינא ד"דינא הוא ונחית לעומקיה דדינא אלא לעולם לא תיפוך ומויק שאני רבי יוחנן אמר מעליית יתומים דאי אמרת מעליית אפוטרופוס מוכנעי

אפוטרופוס כיון דחס רחמנא עליה למ"ד ד' תמות במקומה עומדת שאם אין השור שוה ח"י נוקו אין משלם אלא מגופו: אלמא מעמידין אפוטרופוס. ואת וימא דרישא כגון שלא דפשיטא היא: ואם הוחוקו נגחתינן. אין לפרש שנגחו שלם ליעודי תורא צעין אלא אי ליעודי נגדל צעין לא אייעדו ד' צלותה דשאלו כחוקת מס דמוקי כגון שהכיר בו שהוא נגחן ואפילו הוחוקו נגחתינן ג' פעמים לא יעשה מועד עד שיחזור ויגח שלם פעמים ברשות אפוטרופוס: ור"ב יוחנן אמר או לשטר שיש בו רבית. ואת והא טעמא דאין נוקקין משום דחיישינן לררי דמפרש רב הוא צריה דרבי יהושע בפרק ג' פטור (כ"ג דף קג.) וס) והתם פסקינן הלכתא כותמיה והכא לא שייך טעמא דלררי ורבא דהכי נמי מפ' טעמא בפ' שום היחומים (ערכין דף כג. וס) משום שובר והכא לא שייך כלל וא"כ אמאי הוי דרבי יוסי בר חנינא טועה וי"ל ר' יוחנן קאמר בכל ענין אין נוקקין צ"ד צמלוה הבאה מחמת עמיה ומשום דאין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין ויחומים כשלא בפני בעל דין דמי כדמוכח בהגוזל בתרא (לקמן דף ק"ב.) גבי חמיה דרבי ירמיה וצ"ד צמלוה הבאה מחמת אביהם ואפילו כשטר המקיים אין נוקקין משום שובר וררי ואת אפריך משום ליה לר' יוסי בר חנינא טועה תקשה מר' יוסי בר חנינא אדרבי יוסי בר חנינא דלמחר בהגוזל בתרא (ס:) גבי הא דלמחר ר' יוחנן וכי מקבלין עדות שלא בפני בעל דין קבלה מיניה ר' יוסי בר חנינא כגון שהיה חולה או עדים חולים או שהיו עדים מנכסיהם ללכת למדינת הים ושלמו לו ולא בא אכל צעין אמר לא י"ל דשמה הוא ממדה קטנים להא:

דאי אמרת מעליית אפוטרופוס טעמי' ולא עבדי. מכאן מדקדק הר"ר חיים דאפוטרופוסין לא משלמי אפילו פשעו בשל יתמי דהא הכא פשע בשור האפוטרופוס ואפ"ה מפטרי ומה שהאפוטרופוס נשבע יתמי דמשמע בהניקין (גיטין דף נג. וס:) היינו שלא עכב כלום משלם אבל אין נשבעין שלא פשעו דלפילו פשעו פטורים והר"ר שלמה בחור צ"ר יוסף דקדק דמלמדי בפשיעה מהיהא דהמפקיד (ב"מ דף מ: וס:) דההוא תורא דלא ה"ל כפי ושיי וקאמר נימא לאפוטרופוס זיל שלים אמר אלא לנקרא מסרתייה משמע דאם פשע משלם והשתא קשה אהדדי ואורי' דודאי מחייב אפוטרופוס לשלם בפשיעה ולא ממנעי בן מינהו איני יחומים צ"ד מינהו בית דין כדמפרש טעמא

אפוטרופוס כיון דחס רחמנא עליה למ"ד ד' תמות במקומה עומדת שאם אין השור שוה ח"י נוקו אין משלם אלא מגופו: אלמא מעמידין אפוטרופוס. ואת וימא דרישא כגון שלא דפשיטא היא: ואם הוחוקו נגחתינן. אין לפרש שנגחו שלם ליעודי תורא צעין אלא אי ליעודי נגדל צעין לא אייעדו ד' צלותה דשאלו כחוקת מס דמוקי כגון שהכיר בו שהוא נגחן ואפילו הוחוקו נגחתינן ג' פעמים לא יעשה מועד עד שיחזור ויגח שלם פעמים ברשות אפוטרופוס: ור"ב יוחנן אמר או לשטר שיש בו רבית. ואת והא טעמא דאין נוקקין משום דחיישינן לררי דמפרש רב הוא צריה דרבי יהושע בפרק ג' פטור (כ"ג דף קג.) וס) והתם פסקינן הלכתא כותמיה והכא לא שייך טעמא דלררי ורבא דהכי נמי מפ' טעמא בפ' שום היחומים (ערכין דף כג. וס) משום שובר והכא לא שייך כלל וא"כ אמאי הוי דרבי יוסי בר חנינא טועה וי"ל ר' יוחנן קאמר בכל ענין אין נוקקין צ"ד צמלוה הבאה מחמת עמיה ומשום דאין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין ויחומים כשלא בפני בעל דין דמי כדמוכח בהגוזל בתרא (לקמן דף ק"ב.) גבי חמיה דרבי ירמיה וצ"ד צמלוה הבאה מחמת אביהם ואפילו כשטר המקיים אין נוקקין משום שובר וררי ואת אפריך משום ליה לר' יוסי בר חנינא טועה תקשה מר' יוסי בר חנינא אדרבי יוסי בר חנינא דלמחר בהגוזל בתרא (ס:) גבי הא דלמחר ר' יוחנן וכי מקבלין עדות שלא בפני בעל דין קבלה מיניה ר' יוסי בר חנינא כגון שהיה חולה או עדים חולים או שהיו עדים מנכסיהם ללכת למדינת הים ושלמו לו ולא בא אכל צעין אמר לא י"ל דשמה הוא ממדה קטנים להא: